OSHIQ ERKIN – XALQ QALBIDAN JOY OLGAN IJODKOR

Ibragimov Ibragimjon
adabiyot yo‘nalishi 1- kurs magistr
Doi: https://doi.org/10.5281/zenodo.20376544

Bir dunyo quvondim ko‘ray deb baham,
Do‘stlar, yayrab oldim qo‘limga qalam.
Oshiq Erkin

Annotatsiya: Mazkur maqolada xalq qalbidan chuqur joy olgan iste’dodli ijodkor Oshiq Erkinning hayoti va ijodiy faoliyati tahlil qilinadi. Shoir she’riyatining asosiy mavzulari, jumladan muhabbat, vatanparvarlik, insoniylik va milliy qadriyatlarning badiiy talqini yoritib berilgan. Shuningdek, Oshiq Erkin ijodining xalqona ruhi, badiiy mahorati va yoshlar tarbiyasidagi ahamiyati haqida fikr yuritilgan. Maqolada shoirning o‘zbek adabiyotidagi o‘rni hamda uning asarlarining bugungi kundagi ma’naviy ahamiyati tahlil etiladi.
Kalit so‘zlar: Oshiq Erkin, o‘zbek adabiyoti, she’riyat, xalqona ruh, badiiy mahorat, muhabbat, vatanparvarlik, insoniylik, milliy qadriyatlar, ma’naviyat, yoshlar tarbiyasi, ijodkor, she’r, adabiy meros.

Аннотация: В данной статье анализируется жизнь и творчество талантливого писателя Ашика Эркина, занимающего особое место в сердцах людей. Выделены основные темы поэзии поэта, включая художественную интерпретацию любви, патриотизма, гуманизма и национальных ценностей. Также рассматриваются национальный дух, художественное мастерство и значение творчества Ашика Эркина в воспитании молодежи. Анализируется место поэта в узбекской литературе и духовное значение его произведений сегодня.
Ключевые слова: Ашик Эркин, узбекская литература, поэзия, национальный дух, художественное мастерство, любовь, патриотизм, гуманизм, национальные ценности, духовность, воспитание молодежи, творец, поэзия, литературное наследие.

Abstract: This article analyzes the life and creative work of the talented writer Ashiq Erkin, who has a deep place in the hearts of the people. The main themes of the poet's poetry, including the artistic interpretation of love, patriotism, humanity and national values, are highlighted. It also discusses the national spirit, artistic skill and significance of Ashiq Erkin's work in the education of youth. The article analyzes the poet's place in Uzbek literature and the spiritual significance of his works today.
Keywords: Ashik Erkin, Uzbek literature, poetry, national spirit, artistic skill, love, patriotism, humanity, national values, spirituality, youth education, creator, poem, literary heritage.

O‘zbek adabiyoti xalqning ma’naviy boyligini, milliy qadriyatlarini va ruhiy olamini aks ettiruvchi bebaho xazinadir. Asrlar davomida xalqimiz orasidan ko‘plab iste’dodli shoir va yozuvchilar yetishib chiqqan. Ularning ijodi xalq qalbidan joy olib, ma’naviy hayotimizning ajralmas qismiga aylangan. Ana shunday ijodkorlardan biri Oshiq Erkindir. Oshiq Erkin o‘zining samimiy she’rlari, xalqona uslubi va inson qalbiga yaqin mavzulari bilan xalq mehrini qozongan ijodkor sifatida tanilgan. Uning asarlarida muhabbat, vatanparvarlik, insoniylik, sadoqat, mehr-oqibat va milliy qadriyatlar ulug‘lanadi. Shoirning

she’rlari oddiy va ravon tilda yozilgani sababli kitobxon qalbiga tez yetib boradi. Bugungi kunda ham Oshiq Erkin ijodi o‘z ahamiyatini yo‘qotmagan. Uning she’rlari yoshlarni ezgulikka, insoniylikka va Vatanga muhabbat ruhida tarbiyalashda muhim ahamiyat kasb etadi. Mazkur maqolada Oshiq Erkinning hayoti va ijodiy faoliyati, she’riyatining badiiy xususiyatlari hamda o‘zbek adabiyotidagi o‘rni haqida batafsil fikr yuritiladi. Har bir ijodkorning dunyoqarashi uning bolalik yillari, yashagan muhiti va olgan tarbiyasi bilan chambarchas bog‘liq bo‘ladi. Oshiq Erkin ham xalq orasida voyaga yetgan, milliy qadriyatlar ruhida tarbiya topgan ijodkorlardan biridir. U yoshligidan xalq qo‘shiqlari, dostonlari va she’riyatiga katta qiziqish bildirgan. Shoirning bolalik yillari oddiy mehnatkash oilada o‘tgan. Oiladagi samimiy muhit, xalqona tarbiya va milliy qadriyatlar uning ijodiga katta ta’sir ko‘rsatgan. Har bir ijodkor ma’lum bir ijodiy yo‘lni bosib o‘tadi. Oshiq Erkin ijodida ham dastlabki izlanishlar davri, yetuklik bosqichi va xalq orasida mashhurlikka erishgan davrlarni ko‘rish mumkin.

Dastlabki she’rlarida yoshlik hissiyotlari, muhabbat va orzular aks etadi. Bu davr she’rlarida romantik ruh ustun bo‘lib, shoirning hayotga bo‘lgan ishonchi sezilib turadi.

Oshiq Erkinning, senga, ko‘nglini bergandan bari,
Istamas ko‘rmoq seni diydasin oldidin nari,
Olmas dildor poyidin bosh hushi bor yosh-u qari,
Besha ichra devlar maqtuli bo‘lsun, ey pari,
Gar Navoiy yona azmi Astrabod aylagay

Keyinchalik shoir ijodida falsafiy mushohadalar kuchayadi. U hayotning murakkab jihatlari, insoniy munosabatlar va jamiyat muammolarini yoritishga intiladi. Aynan shu bosqichda uning ijodi xalq orasida keng tarqala boshlaydi. Yetuklik davrida Oshiq Erkin xalq dardini o‘z qalbidan o‘tkazib kuylaydigan shoirga aylanadi. Uning she’rlarida samimiylik va xalqona ruh yanada kuchayadi.

El azaldan yaxshilarni bir umr yod aylagay,
Fe’li yomonlar dastidin dodu faryod aylagay,
Xalq g‘ami yo‘lida haq mardlarni Farhod aylagay,
Kimki bir ko‘ngli buzug‘ning xotirin shod aylagay,
Oncha borkim, Ka’ba vayron bo‘lsa obod aylagay.

Shoirning muhabbat mavzusidagi she’rlari samimiyligi bilan ajralib turadi. U muhabbatni inson hayotining eng go‘zal va pokiza tuyg‘usi sifatida tasvirlaydi.

Oshiq Erkin she’riyatining eng muhim jihatlaridan biri xalqona ruhning kuchliligidir. Shoir xalq tilida yozadi, sodda va ravon iboralardan foydalanadi. Bu esa uning she’rlarini xalq qalbiga yaqinlashtiradi.

Shoir murakkab va tushunarsiz ifodalardan qochadi. U oddiy insonlarning his-tuyg‘ularini sodda, ammo ta’sirchan tarzda ifoda etadi. Natijada kitobxon shoir she’rlarida o‘z hayotini ko‘radi. Xalqona ruh ayniqsa ota-ona, do‘stlik, mehr-oqibat kabi mavzularda yaqqol namoyon bo‘ladi. Shoir insoniy qadriyatlarni ulug‘lash orqali xalqning ma’naviy dunyosini boyitadi.

Sevsangiz jondan seving, so‘ngida jon qiynalmasin,
Bemehrga duch kelib, bir mehribon qiynalmasin.
Hech bir oshiq kuymasin ishq o‘tida devonavor,
Unga yor bo‘lsin sadoqat, hech qachon qiynalmasin

Oshiq Erkin she’riyatida tashbeh, isti’ora, jonlantirish kabi badiiy vositalar keng qo‘llaniladi. Shoir tabiat manzaralari orqali inson ruhiyatini tasvirlashga katta e’tibor beradi.

Masalan, bahor orqali yoshlik va muhabbat, kuz orqali esa ayriliq va armon ifodalanadi. Bunday badiiy vositalar she’rlarning ta’sirchanligini oshiradi.

Shoirning til boyligi ham e’tiborga loyiq. U milliy qadriyatlarni ifodalovchi xalqona iboralardan unumli foydalanadi. Oshiq Erkin she’rlarining yana bir muhim xususiyati musiqiylikdir. Uning she’rlari ravon va ohangdor bo‘lib, qo‘shiq qilib kuylashga juda mos tushadi.Shoir qofiya va ritmni mohirona qo‘llaydi. Natijada she’rlar o‘quvchi qalbida uzoq vaqt saqlanib qoladi. Ko‘plab she’rlari xalq orasida qo‘shiq sifatida mashhur bo‘lgani ham shoir ijodining xalqchil ekanini ko‘rsatadi. She’rlarini mashhur san’atkorlardan Otajon Xudoyshukurov, Ortiq Otajonov, Olmaxon Hayitova, Bobomurod Hamdamov, G‘ulomjon Yoqubov, Og‘abek Sobirov, aka-uka G‘ofur va G‘ulom Eshjanovlar, Farhod Davlatov, Rahmatjon Qurbonov, Sobirjon Mo‘minov, Ravshan Matyoqubov, Bunyod Saidov, Karimboy Rahmonov, Bobojon Safoev, Ro‘za Odamboeva, Aziza Niyozmetova, jahonga mashhur san’atkorlardan ozarboyjonlik Zaynab Xonlarova, tojikistonlik Jo‘rabek Murodov, Jo‘rabek Nabiev va boshqalar necha o‘nlab taniqli artistlar ijro qilishgan. Birgina O‘zbekiston, Turkmaniston, Tatariston va Qoraqalpog‘iston xalq artisti, Davlat mukofoti sohibi Otajon Xudoyshukurov uning 50 ga yaqin, O‘zbekiston xalq artisti Og‘abek Sobirov esa 100 ga yaqin qo‘shiqlarini san’at shinavandalari e’tiboriga havola qilishgan. Muhabbat mavzusi Oshiq Erkin ijodining markaziy yo‘nalishlaridan biridir. Shoir muhabbatni inson qalbini poklovchi buyuk tuyg‘u sifatida tasvirlaydi. Uning she’rlarida sevgi, hijron, sadoqat va armon kabi kechinmalar chuqur aks etadi. Shoir sevgini hayotning mazmuni sifatida talqin qiladi.Muhabbat haqidagi she’rlarning samimiyligi kitobxonni befarq qoldirmaydi. Shoirning chin yurakdan yozilgan satrlari inson qalbiga tez yetib boradi. Vatan haqidagi she’rlarda milliy g‘urur va yurtga sadoqat g‘oyalari ilgari suriladi. Shoir yoshlarni Vatanni sevishga va uni asrab-avaylashga chaqiradi. Bugungi globallashuv davrida bunday asarlar yoshlar tarbiyasida muhim ahamiyatga ega. Shoir ijodida insoniylik mavzusi katta o‘rin egallaydi. U insonlarni mehribonlikka, yaxshilik qilishga va bir-birini qadrlashga undaydi.

Umr — oqar daryo, to‘xtamas aslo,
Bugun yoshsan, erta qarilik kelur.
Qilmish-qidirmish, degan gap bor, do‘stim,
Kim nima eksa, o‘shani o‘rur.

Shoir nazarida insonning eng katta boyligi uning pok qalbi va ezgu amallaridir. Shu sababli uning ko‘plab she’rlarida mehr-oqibat va insonparvarlik g‘oyalari ilgari suriladi. Oshiq Erkin ijodi yoshlarni ma’naviy barkamollikka chorlaydi. Uning she’rlarida halollik, sadoqat, vatanparvarlik va mehr-shafqat kabi fazilatlar ulug‘lanadi. Shoirning asarlari yosh avlodni milliy qadriyatlarga hurmat ruhida tarbiyalashga xizmat qiladi. Shoir ijodida milliy qadriyatlar muhim o‘rin tutadi. Shoir ota-onaga hurmat, oilaga sadoqat va kattalarga ehtirom kabi fazilatlarni targ‘ib qiladi. Bu g‘oyalar bugungi kunda ham dolzarb bo‘lib, yoshlar ma’naviyatini shakllantirishda katta ahamiyatga ega. Bugungi kunda ham Oshiq Erkin she’rlari xalq orasida sevib o‘qiladi. Shoirning asarlari insonlarni ezgulikka va mehr-oqibatga chorlaydi. Uning ijodi nafaqat adabiy, balki ma’naviy ahamiyatga ham ega bo‘lib, yosh avlod tarbiyasida muhim o‘rin tutadi. Xulosa qilib aytganda, Oshiq Erkin xalq qalbidan chuqur joy olgan iste’dodli ijodkorlardan biridir. Uning she’rlari samimiyligi, xalqona ruhi va badiiy mahorati bilan ajralib turadi. Shoir ijodida muhabbat, vatanparvarlik, insoniylik va mehr-oqibat kabi umuminsoniy qadriyatlar ulug‘lanadi. Aynan shu jihatlar uning asarlarini xalq orasida mashhur qilgan. Oshiq Erkin nafaqat shoir, balki xalqning ma’naviy dunyosini boyitgan ijodkor sifatida ham qadrlanadi. Uning ijodi bugungi kunda ham o‘z ahamiyatini yo‘qotmagan. Kelajakda ham Oshiq Erkinning boy ijodiy merosi yosh avlod tomonidan sevib o‘rganilishi va qadrlanishi shubhasizdir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Sultanova D. Oshiq Erkin ijodining lisoniy xususiyatlari. Uslubiy qo‘llanma. – Toshkent: Ilm ziyo zakovat. 2020. – 70 b.
2. Sultanova D. Oshiq Erkin she’riyati tilida ma’no ko‘chish usullarining o‘ziga xosligi // Ta’lim iftixori. – Samarqand, 2023-yil 6-avgust. – B. 201-207.
3. Sultanova D. Oshiq Erkin she’rlarida okkazionalizmlarning o‘ziga xos xususiyatlari // O‘zbek va Ozarbayjon filologiyasining dolzarb masalalari. – Boku, 15-16-aprel, 2024 – B. 301-103. 59
4. Sultanova D. Oshiq Erkin she’riyatida leksik dialektizmlarning lingvopoetik xususiyatlari – Xotin-qizlarning ilm-fan rivojidagi o‘rni” Xalqaro anjuman. Urganch, February 13, 2024. – B. 201-108.
5. Sultanova D. Oshiq Erkin asarlarida sintaktik parrallelizmlarning lingvopoetik tahlili // Filologiya va san’atning dolzarb masalalari”. 2-jild. – Urganch, 2025. 3/4-iyun – B. 43-48.